

La socialdemocràcia alemanya, davant la nova 'hora zero'

El Partit Socialdemòcrata Alemany (SPD), la força política més antiga d'Alemanya, la de Willy Brandt, viu aquesta tardor del 2005 una mena d' 'hora zero', un punt d'inflexió de què pot sortir o bé enfortit o bé escindit. L'encara canceller Gerhard Schröder n'ha salvat la condició de governamental, però convertit en soci de la democràcia cristiana d'Angela Merkel. Un regal que pot esdevenir verinós. Tot depèn, ara, de Franz Müntefering, el 'Senyor de les Llagostes', el president de l'SPD, futur vicecanceller i ministre de Treball i Afers Socials.

Franz Müntefering, amb seixanta-cinc anys molt ben portats, identificable com l'home de la bufanda roja al coll –i també al cor–, era fins fa poc el soldat perfecte de Schröder. Ara s'ha convertit en el nom clau en aquesta fase difícil de l'SPD, un partit amb més de 140 anys d'història,

acostumat a sobreviure i alçar el vol en els moments més difícils, inclosa l'autèntica hora zero alemanya, el 1945.

A Müntefering, "Mün-te", com tothom el coneix al seu país, se'l té per un polític conciliador i intel·ligent. Però també pel garant del combat contra l'imperi del capitalisme salvatge, com va de-

mostrar amb la frase que el va convertir, fa cosa d'uns mesos, en el "Senyor de les Llagostes". En plena campanya electoral, Müntefering va fer posar nerviosa la indústria i bona part de la socialdemocràcia en criticar l'empresariat alemany i comparar "certs inversors" amb "plagues de llagosta", que es llancen sobre les empreses per nodrir-se'n i marxar tot seguit, sense importar-los quants llocs de feina han destruït.

Müntefering no té el carisma de Willy Brandt, però el seu punt d'arrencada ara té paral·lelismes amb la gran icona socialdemòcrata, l'any 1966. L'SPD va esdevenir aleshores per primer cop en la història de la República Federal Alemanya (RFA) una força de govern, amb Brandt en el càrrec de ministre d'Exteriors, dins la qual es va formar la primera i –fins ara– única gran coalició entre la democràcia cristiana i la socialdemocràcia alemanyes. Tota una fita per a un partit que uns anys enrere es va haver de reconstituir a l'exili durant el nazisme, vist amb desconfiança pels aliats americans i que en el sector soviètic havia estat obligat a una fusió a contracor amb els comunistes.

L'SPD, un partit fundat entre 1863 i 1869, es trobava aleshores en fase de reconstrucció interna i va trobar en Brandt el líder visionari i alhora ferm que necessitava una força que va quedar prohibida –i els seus béns, confiscats– amb l'arribada de Hitler al poder l'any 1933, i que havia perdut bona part de la militància en els camps de confinament nazi. Brandt havia tornat, com tants d'altres, de l'exili escandinau i va haver de veure com, amb la divisió alemanya, s'obligava l'SPD de l'est a "unificar-se" amb el partit únic. Va començar així, per a molts dels companys del sector prosoviètic, la segona gran depuració, ara a mans de l'estalinisme.

Brandt va saltar de l'alcaldia del Berlín dividit al Ministeri d'Exteriors a la República de Bonn, fortament vinculada amb els EUA des d'Adenauer. Liderava el primer partit que va gosar pro-

posar-se l'objectiu de la reunificació alemanya, de la neutralitat política i contra el rearmament d'Alemanya –s'havia oposat radicalment a la refundació d'un exèrcit nacional.

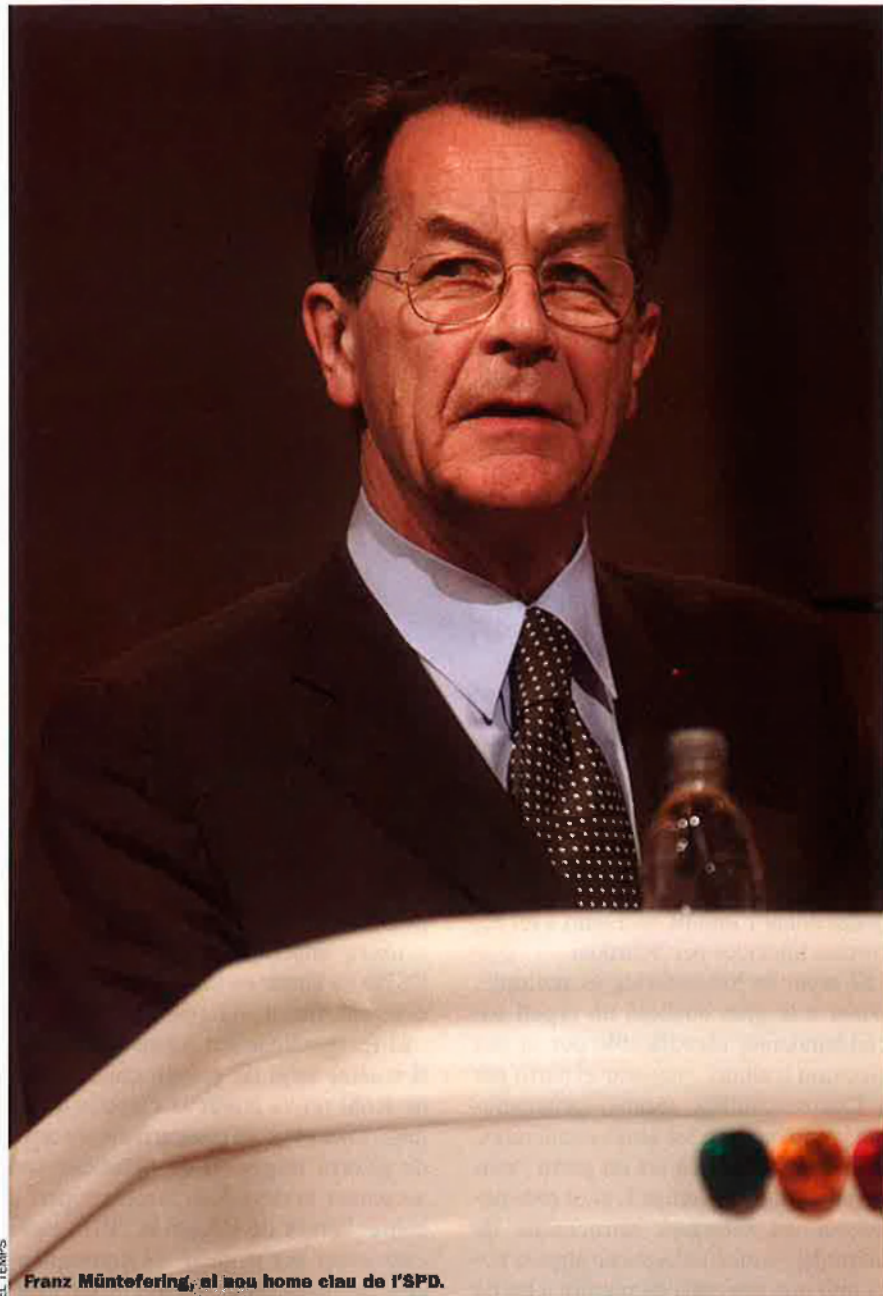
Müntefering no ha de fer front a circumstàncies històriques tan dramàtiques, però ha de salvar el partit i la cara des d'un càrrec clau en el futur govern de Merkel. No ocuparà la cartera d'Exteriors, un departament que ha quedat marcat per un dels polítics més carismàtics, brillants i camaleònics del país, el verd Joschka Fischer. L'era prodigiosa dels roig-verds ha passat a la història, i aquesta missió impossible pertoca ara a un altre soldat de Schröder, Frank Walter Steinmeier, el gran desconegut del futur gabinet de Merkel.

"Münte", l'home de la bufanda roja contra les plagues de llagosta, assumirà el Ministeri de Treball i Afers Socials en una Alemanya amb xifres rècord d'aturats. És a dir, una altra missió impossible, consistent a avançar en la direcció marcada per Schröder amb la seva impopular Agenda 2010, el programa de reformes i de retallades socials, responsable principal que l'SPD anés perdent, una rere l'altra, tot un seguit d'eleccions regionals, fins que Schröder es va decidir a tallar pel dret i demanar les legislatives anticipades.

El soldat de Schröder haurà de lluitar de valent per salvar el que queda de l'estat social, sota la pressió d'una Merkel que va guanyar –ni que sigui per la mínima– les eleccions del 18 de setembre amb un programa que pretenia retallar les garanties contra l'acomiadament i l'autonomia sindical en els convenis col·lectius.

Ningú a hores d'ara no gosa fer pronòstics sobre com se'n sortirà Müntefering. Brandt, tres anys després de participar en una gran coalició amb el canceller democristià Kurt Georg Kiesinger, en la seva qualitat de soci petit d'un govern sota lideratge conservador, va aconseguir capgirar la truita en les eleccions següents, l'any 1969, i erigir-se en el primer canceller socialdemòcrata.

La gran coalició de Kiesinger va començar, com ara la de Merkel, enmig d'una gran crisi econòmica i pressupostària. El "motor" alemany havia perdut embranzida, després dels anys del miracle del conservador Ludwig Erhardt.

EL TEMPS
Franz Müntefering, el nou home clau de l'SPD.

L'SPD s'havia convertit ja en una força "tractable", després que, l'any 1959, sota l'impacte de la situació que es vivia a l'Alemanya de l'est, aprovés l'anomenat Programa Godesberg –segellat en un històric congrés celebrat a les portes de Bonn–, en què es desvinculava de l'etiquetatge de "partit treballador marxista". Aquest canvi, i les circumstàncies que travessava el país, vint anys després de la fi de la guerra, van possibilitar el naixement d'aquella primera aliança de Govern entre conservadors i socialdemòcrates, amb el patriarca bavarès Franz Josef Strauss com a superministre d'Hisenda.

Alemanya passava la seva primera recessió després de la postguerra i l'atur havia pujat de nou a uns nivells que ara farien riure, però que en aquell moment van fer saltar les alarmes d'un país que havia recuperat l'orgull, després de l'horror del Tercer Reich, gràcies al miracle econòmic.

La gran aliança del 1966 va néixer amb l'etiqueta de la temporalitat, perquè es considerava com una solució d'emergència per fer front a la crisi. A la gran coalició de Merkel i Müntefering també se li pronostica una vida més o menys curta, no més enllà d'una legislatura, en la qual s'haurà de

El futur de Schröder està a l'aire, però està clar que l'home del present de l'SPD és Franz Müntefering

poder donar l'impuls necessari a les reformes iniciades per Schroder.

El repte de Müntefering és múltiple: donar a la gran coalició un segell socialdemòcrata identificable per al seu electorat i, alhora, preparar el partit per a l'imprescindible recanvi generacional i renovació de les seves estructures. L'SPD va deixar de ser un partit "modern" fa molt de temps i, si el país necessita les reformes estructurals de Schroder, també cal aplicar alguna cosa més que una capa de pintura a les de la seva formació.

L'SPD es manté encara com el partit amb més nombre d'afiliats d'Alemanya -597.540, segons dades de març de 2005-. Aquesta dada rècord és, però, relativa. Entre el 1966 i durant tota l'"era Brandt", la militància de l'SPD va anar pujant fins a superar el milió de persones. El 1988, és a dir, uns pocs anys després que el successor de Brandt a la Cancelleria, Helmut

Schmidt, caigués per una moció de censura impulsada per Helmut Kohl, l'SPD va entrar en la línia de davallada constant, fins a situar-se en l'actual.

El fet que Schröder aconseguís posar fi a setze anys de govern conservador de Kohl no va aturar la caiguda d'afiliats. Més aviat, al contrari: els set anys de govern roig-verd de Schröder han accentuat la davallada, en bona part a conseqüència de l'Agenda 2010, i encara estan per avaluar les conseqüències del naixement del Partit de l'Esquerra, la força aglutinant dels postcomunistes de l'Est alemany amb la dissidència socialdemòcrata representada pel pitjor enemic de Schröder, l'excol·lega Oskar Lafontaine.

Fins ara, Müntefering se n'ha sortit prou bé. Schröder el va convertir en president de l'SPD l'any 2004, precisament per mirar de cohesionar les files. Era clarament un "home Schröder", de qui havia estat ministre de Transports,

El fet que Schröder aconseguís posar fi a setze anys de govern conservador de Kohl no va aturar la caiguda d'afiliats

primer, i després cap del grup parlamentari. Però no se'l tenia per un mer soldat sense personalitat, sinó com a representant de la consciència social del partit, qüestió que el diferenciava clarament del canceller, arquetip de l'anomenada tercera via i gairebé cosí germà de Tony Blair, si no hagués estat pel cisma de la guerra de l'Iraq.

Müntefering és un polític fet a la conca del Ruhr, el cor miner d'Alemanya i durant dècades bastió socialdemòcrata, que va caure a mans conservadores en els comicis del passat mes de maig i va precipitar així la convocatòria de les legislatives avançades. Va succeir en la presidència de l'SPD Schroder, massa concentrat en les tasques de Govern per intentar reconquerir l'afecte d'un partit que, de fet, mai no se l'havia estimat, sinó que senzillament l'havia acceptat com a líder "malgrat tot" després que derrotés Kohl. Des d'aquesta posició, Müntefering ha esdevingut en només un any -o, més concretament, en els darrers seis mesos- la peça imprescindible de Schröder per evitar la desfeta electoral absoluta.

Schröder va recuperar durant la campanya el seu instint de lluitador i Müntefering es va encarregar de la feina silenciosa. Mentre el canceller es barallava pel poder amb Merkel, el seu soldat negociava amb "l'altre home" de la futura cap del Govern, el cap de la Unió Socialcristiana de Baviera (CSU), Edmund Stoiber, el tercer soci de la gran aliança.

L'encara canceller passarà a la rereguarda. Si més no, això diu, encara que molts encara no s'ho acaben de creure i algú l'ha situat, d'aquí a un parell d'anys, a la presidència del país que ara ocupa el conservador Horst Köhler. El futur de Schröder està a l'aire, però està clar que l'home del present és Müntefering, l'últim garant de la socialdemocràcia de Brandt, fent d'equilibrista amb els hipotètics socis de govern i també sota pressió per l'esquerra. Ningú no dubta que el perillós excol·lega Lafontaine, al capdavant d'una cinquantena llarga de diputats, s'encarregarà de recordar al vicecanceller i ministre de Treball el pes de la bufanda roja que, de moment, encara és el seu senyal d'identitat.

Gemma C. Serra